

streber etter å tilfredsstille, for på den måten å opprettholde egen eksistens. Vi mennesker har i tillegg evnen til tenkning. Den er ikke et tillegg til det naturlige ved oss, men er noe vi har av naturen. Gjennom tenkning kan vi imidlertid forandre det naturgitte ut fra våre egne hensikter og mål.

I analysen av levende ting erstatter Aristoteles skillet mellom form og stoff som han bruker til generelt å analysere hva ting er, med skillet mellom sjel og kropp. I *Om sjelen* (402a1-435b26) skriver han at sjelen på en måte er utgangspunktet for levende vesener. Sjelen er det ved levende vesener som gjør at de lever, i motsetning til å være døde ting. Det er likevel de levende tingene selv som beveger seg og sanser, ikke sjelen. For oss vil det si at det er mennesket som blir sint, vever eller bygger hus, ikke sjelen. Vi kan si at sjelen for Aristoteles er det som gjør at vi fungerer, og som kan analyseres som å bestå av en rekke sjelelige funksjoner knyttet til sansning, selvbevegelser og stoffskifte. Disse funksjonene eksisterer ikke i seg selv, men er uløselig knyttet til kroppen sjelen former. Det levende vesenet som analyseres ved hjelp av skillet mellom sjel og kropp, er dermed substansen. Sjel og kropp er ikke to atskilte substanser, men uatskillelige aspekter ved én substans, det levende vesenet.

Sammen med de andre levende vesenene er vi altså ifølge Aristoteles del av et kosmos som også omfatter de ikke-levende tingene, og der ting står i forhold til hverandre som hensikter til og mål for forandringsprosesser gjennom årsaker av ulike slag.

11.3 Om naturen som mekanisme eller maskin: det mekanistiske natursynet

Alt kan beskrives matematisk

Det fantes alternative natursyn til det aristoteliske også i antikken, som for eksempel Demokrits **atomisme**. I middelalderen ble natursynet koblet til teologi, og en forestilling om Gud fikk spille en sentral rolle som alle tings øverste formål, natursynet ble dermed religiøst fundert. På 1500-tallet begynte et nytt natursyn å ta form, der naturen forstås analogt til en mekanisme eller maskin, og der formålsårsaker, tanken om naturen som et kosmos og Gud mister forklarende kraft og forsvinner. Dette natursynet kaller vi **det mekanistiske natursynet**.

Mekanisme: ting der bevegelse av en eller flere deler fører til forutsigbar bevegelse av andre deler.

En mekanisme kan i prinsippet forstås fullt og helt om vi kjenner delene den består av, samt hvordan de er satt sammen og virker på hverandre. Galileo Galilei (1564–1642) spiller en viktig rolle i utviklingen av dette natursynet. Han sier i billedlig språk at naturens bok er skrevet i matematikkens språk, med matematiske tegn. Skal vi studere naturen, må vi da konsentrere oss om det som kan kvantifiseres, det vil si måles og uttrykkes ved hjelp av tall. Til dette formålet må vi utvikle metoder som gjør det mulig for oss å dele opp naturen i enheter, som vi så kan utføre målinger på. Den ikke-organiske delen av naturen viste seg å egne seg spesielt godt til et slikt studium. Naturforskere begynte å studere steiner som faller, klosser som sklir nedover skråplan og pendler som svinger, og klarte